

TIEDOTE TUTKITTAVILLE

”Turvallisuuden edistäminen opetusalla” (EduSafe)

Tutkimushankkeen tarkoitus ja sisältö

Tervetuloa Edusafe-hankkeeseen. Hanke tuottaa 1) tietoa opetusalan turvallisuuden hallinnan nykytilasta, 2) edistää turvallisuuden hallintaa ja johtamista alan työpaikoilla, sekä 3) tuottaa tutkimukseen perustuvia välineitä (malleja ja työkaluja), jotka tukevat turvallisuusajattelun kehittymistä sekä organisaatioiden turvallisuuskulttuurin parantamista opetusalan työpaikoilla. Tutkimushankkeeseen kuuluu aihetta koskeva alkukysely, haastatteluja, oppilaitoksissa toteutettavat interventiot (työpajat) sekä loppukysely.

Hanke kestää tutkimussuunnitelman mukaisesti 1.6.2016–31.5.2018 ja sen toteuttavat Työterveyslaitos ja Turun yliopisto. Tutkimushanketta rahoittavat Työsuojelurahasto sekä omalla panoksellaan Työterveyslaitos ja Turun yliopiston opettajankoulutuslaitos.

Hankkeeseen osallistuvia organisaatioita ovat Helsingin kaupungin opetusvirasto, kaksi koulua; Helsingin kaupungin varhaiskasvatusvirasto, koululaisten iltapäivätoimintaa tarjoava yksikkö; Helsingin kaupungin palvelukeskus; Riihimäen kaupungin opetustoimi sekä Turun yliopiston Rauman ja Turun normaalikoulut, Itä-Suomen yliopiston Savonlinnan normaalikoulu ja Helsingin yliopiston Viikin normaalikoulu.

Hanke koostuu vuosien 2016–2018 aikana kolmesta vaiheesta (aihe, ajankohta ja osallistujat):

Tutkimusosio 1: Lähtötilannekartoitus

- kysely (työturvallisuus ja turvallisuuden johtaminen, 8-10/2016, kaikki osallistujaorganisaatiot)
- haastattelut (turvallisuuskulttuuri ja -johtaminen, 9-12/2016, osallistuvien oppilaitoksen turvallisuustiimit)

Tutkimusosio 2: Interventiot

- A: Muutospaja-interventio (Turvallisuusriskien ennakoimista tukevat käytännöt, 4 työpajaa, 11/2016 -12/2017, Riihimäen kaupungin opetustoimen turvallisuusvastaavien ryhmä)
- B1: Vihreä risti (Tilannekuva koulun turvallisuuspoikkeamista, poikkeamatilanteissa toimiminen, 9/2016–12/2017, 4 normaalikoulua)
- B2: Stop väkivallalle (Väkivalta ja -uhkatilanteiden ilmoittaminen ja käsittely, 9/2016–12/2017, Riihimäen kaupunki)
- C: Hetipurku (Turvallisuuspoikkeamatilanteiden jälkihoito, 9/2016–9/2017, Helsingin kaupunki: opetusvirasto, 2 koulua, iltapäivätoimintaa järjestävä yksikkö, palvelukeskus)

Tutkimusosio 3: Loppukartoitus

- kysely, haastattelut (työturvallisuus ja turvallisuuden johtaminen, opettajien turvallisuusosaaminen, 9-10/2017, kaikki osallistujaorganisaatiot)

Tutkimuksen toteutus ja luottamuksellisuus

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja mahdollista tutkimusosioihin 1–3. Tutkimukseen osallistumisesta ei makseta erillisiä korvauksia henkilöille tai yrityksille.

Ennen tutkimuksen tiedonkeruuta tutkittaville lähetetään informatiiviset asiat (kutsu tutkimukseen) erikseen.

Tutkimusosio 1 "Lähtötilannekartoitus" koostuu kyselystä ja haastatteluista. Osallistuvien organisaatioiden henkilöstöä pyydetään vastaamaan kyselyyn, jossa arvioidaan työturvallisuutta ja turvallisuuden johtamista. Kysely toteutetaan ensisijaisesti sähköisenä Digium-kyselynä; ellei tähän ole mahdollisuuksia, toimitamme kyselyn paperiversiona. Digiumin tallentuvaan aineistoon on pääsy vain Työterveyslaitoksen tutkijaryhmän tutkimusinsinööri Henriikka Ratilaisella ja tutkija Maria Tiikkajalla.

Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista ja sen voi keskeyttää koska vaan.

Tutkimusryhmän jäsenet vierailevat osallistuvissa organisaatioissa haastatellen oppilaitosten avainhenkilöt- ja turvallisuustiimit. Haastatteluilla selvitetään turvallisuuskulttuurin ja -johtamisen nykytilaa opetusalailla. Haastattelut sisältävät 12 teema-alueita, joita ovat mm. turvallisuuden johtamisjärjestelmä ja turvallisuusperiaatteet, -vastuut, -ohjeistus, -kehittäminen, -tutkinta, -raportointi ja korjaavat toimenpiteet/oppiminen. Haastatteluja käytetään osana alku- ja loppukartoitusta. Haastattelut ääninauhoitetaan. Haastattelut toteutetaan yksilö- tai ryhmähaastatteluina. Ryhmähaastatteluissa pyydämme osallistujia huomioimaan haastattelun luottamuksellisuuden ja turvallisuuden siten, että kaikki osallistujat voivat tuoda esille näkökulmiaan, myös arkaluontoisista asioista ilman, että niitä väärinkäytetään tai viedään eteenpäin missään muodossa. Osallistujille kerrotaan mahdollisuudesta olla kommentoimatta johonkin asiaan, jos hän kokee sen arveluttavaksi tässä tilanteessa ja/tai oman asemansa ja työroolinsa kannalta tässä ryhmässä. Keskusteluissa pyritään hienotunteisuuteen, esimerkiksi ilman, että asioita henkilöidään.

Yksittäinen yksilö- tai ryhmähaastattelu kestää n. 90-120 minuuttia. Haastateltavia kustakin organisaatiosta on sen koosta ja organisaatorakenteesta riippuen 1-5 henkilöä. Yhteensä koko tutkimuksessa kerätään n. 25 haastattelua. Haastattelun sisältörunko toimitetaan haastateltaville etukäteen. Haastattelujen sisältö nauhoitetaan, puretaan ja käsitellään tietoturvasääntöjen sekä luottamuksellisuutta kunnioittaen. Haastattelut tehdään kasvotusten, mutta tarvittaessa voidaan käyttää Lync- tai puhelinyhteyttä. Haastatteluista raportoidaan ryhmätasolla siten, että yksittäisiä vastaajia tai organisaatioita ei voi tunnistaa, eikä osallistujan henkilöllisyys tule tietoon.

Tutkimusosioon 2 osallistuvat organisaatiot valitsevat itse työpajoihin osallistujat; he voivat olla työntekijöitä, esimiehiä, asiantuntijoita ja/tai turvallisuusvastaavia, työsuojelun ja työhyvinvoinnin edustajia. Kunkin työpajan alussa työpajan tavoite ja käytettävät menetelmät perehdytetään osallistujille. Työpajojen ryhmäkeskustelut tallennetaan tutkimusaineistoksi. Tutkimusaineistona voidaan käyttää myös työpajoissa tehtyjä mallinnuksia, ryhmätöitä ja pieniä palautekyselyitä. Työpajat ääni-/videonauhoidaan; tallennuksesta ja sen käyttötarkoituksesta kerrotaan työpajojen osallistujille. Työpajatyöskentely raportoidaan siten, että yksittäisiä vastaajia tai organisaatioita ei voi tunnistaa, eikä osallistujan henkilöllisyys tule tietoon.

Hetipurku-interventiossa testataan toimintamallin toimivuutta ja sovellettavuutta Helsingin kaupungin organisaatioissa. Interventiossa hyödynnetään Helsingin kaupungin palveluhankkeessa vuosina 2013-2015 kerättyä aineistoa, jonka jatkokäyttöön on saatu lupa osallistujilta. Hetipurku-intervention hyödyistä ja käytöstä kerätään kyselytietoa ja dokumentteja loppuvuonna 2017.

Tutkimusosiossa 3 toteutetaan koko EduSafe-hanketta koskeva loppukysely ja haastattelut, jotka ovat samanmuotoinen kuin alkukartoituksessa. Alkukyselyn ja haastattelujen sisältöihin lisätään osioita liittyen hankkeen vaikuttavuuteen. Lisäksi hankkeessa esille tulleita tärkeitä teemoja voidaan

käsitellä loppukyselyssä ja haastatteluissa. Tutkimuksessa saatuja tietoja säilytetään tietoturvallisesti (esim. lukitut tilat ja kulunvalvonta). Loppukartoitusta koskevat samat tietoturvaperiaatteet kuin alkukyselyä.

Tutkimuksessa kerättävä, henkilötunnisteisessa muodossa oleva aineisto on ainoastaan hankkeen tutkijaryhmän (Työterveyslaitos ja Turun yliopisto) käytössä, eikä sitä luovuteta muille. Tutkimuksen tuloksia esitellään sellaisessa muodossa, joka ei ole henkilötunnistettavaa ja joka ei vahingoita organisaatioiden liikesalaisuuksia tai tutkittavia henkilöitä. Tuloksia julkaistaan tieteellisissä ja muissa seminaareissa ja niistä raportoidaan muun muassa tieteellisissä aikakauslehdissä. Tutkimuksesta on laadittu henkilörekisteriseloste, joka on saatavilla Työterveyslaitoksen tutkimusryhmältä tutkimuksen ajan, samoin kuin tämä tutkimustiedote ja sähköisten kyselyjen tietoturvaseloste. Nämä dokumentit ovat saatavilla myös hankkeen internet-sivuilta www.ttl.fi/edusafe. Tutkimukseen osallistuva voi tehdä henkilötietojen käsittelystä valituksen valvontaviranomaiselle.

Osallistumalla hankkeen eri tutkimusosioihin (kyselyt, haastattelut ja työpajat) ja allekirjoittamalla tietoon perustuvan suostumusasiakirjan annat suostumuksesi siihen, että voimme liittää vastauksesi hankkeen tutkimusaineistoon. Aineisto on Työterveyslaitoksen käytettävissä tutkimustarkoitukseen tämän hankkeen ajan ja sitä hyödynnetään tämän tutkimuksen julkaisuissa, esityksissä ja raporteissa. Osallistuminen on vapaaehtoista, ja voit syytä ilmoittamatta peruuttaa suostumuksesi tutkimukseen, jonka jälkeen tietojasi ei käytetä enää tutkimuksessa. Suostumuksen peruutus ei vaikuta kohteluusi millään tavalla nyt tai vastaisuudessa.

Tutkimuksen hyödyt

Tämän tutkimuksen avulla saadaan tietoa ja kehitetään välineitä turvallisuuskulttuuriin vaikuttavien tekijöiden hallintaan. Hankkeessa tarjotaan lähtökohtaisesti organisaatioiden käyttöön työkaluja, jolla turvallisuuteen vaikuttavia inhimillisiä tekijöitä (kuten organisaation ja sen ihmisten omaa toimintaa) voi oppia analysoimaan ja kehittämään. Arvion työkalujen vaikuttavuudesta, käyttöarvosta ja jatkosovellettavuudesta tekevät organisaatiot itse.

Lisätietoa hankkeesta antaa EduSafe-tutkimuksen vastuullinen johtaja, projektipäällikkö Anna-Maria Teperi ([anna-maria.teperi\(at\)ttl.fi](mailto:anna-maria.teperi(at)ttl.fi), puh. 043 825 7454).

Tietosuojavastaavan yhteystiedot: Simo Virtanen, +358 30 474 2429, [simo.virtanen\(at\)ttl.fi](mailto:simo.virtanen(at)ttl.fi)